

WaterPeilingen

Nummer 14

VWG Nieuwsbrief 15 augustus 2022

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

VWG Bestuur:

Op 2 september vergadert het bestuur.

Op 12 oktober is er een bijeenkomst in het kader van Quo Vadis waarin het bestuur samen met adviseurs van gedachten zal wisselen over de nabije toekomst van de VWG.

Mocht u een mailbericht naar het bestuur willen sturen:

waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl

Gezocht: Nieuw bestuurslid

Kerntaken:

ervaring of kennis van sociale media, communicatie it administratie, organisatorische of coöperatieve talenten en/ of een jong (professioneel) netwerk

Je belangstelling zien we graag tegemoet: waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl en gaan dan met elkaar in gesprek.

VWG data:

In het najaar zal de excursie zich op 20 oktober in en rond Utrecht concentreren met het oog op de afsluiting van de Kromme Rijn en de stadsrechten van Utrecht.

In WaterPeilingen van september zal het programma voor deze dag komen te staan en kunt u zich aanmelden.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman

Excursiecommissie

Website:

De vereniging heeft een website die te vinden is via de zoekterm: **Waterstaatsgeschiedenis.nl**

Algemeen

De droogtemonitor van RWS van begin augustus was voor de Unie van waterschappen nog geen reden om te spreken van een nationale crisis. De situatie is wel aan het verslechteren. Er zijn verschillende aandachtspunten: zeventien waterschappen hebben inmiddels een lage grondwaterstand gemeld, de waterkwaliteit gaat achteruit door de hoge temperaturen tijdens

deze zomerse dagen en de verzilting neemt verder toe omdat de zouttong verder de rivieren op kan drijven.

De problemen zijn gebiedsafhankelijk. In het westen is het de verzilting die een bedreiging vormt voor de oogst, voor zover er nog gewassen op het veld staan. In het zuiden en oosten is nauwelijks aanvoer van water door de grote rivieren omdat de waterstanden historisch laag zijn. Ook vanuit België en Duitsland komt nauwelijks water binnenstromen.

De oplossing zou zijn een aantal dagen/ weken een gestage regen zodat het land vochtig kan worden en de tijd heeft om het hemelwater op te nemen. Clusterbuien zullen eerder lokaal een probleem geven dan een oplossing zijn. Bij een stevige hoosbui spoelt het water langs alle kanten snel weer het gebied uit en is de winst voor land, bos en alles wat water nodig heeft minimaal.

Inmiddels heeft de scheepvaart uitzonderlijk veel hinder van de lage waterstanden, minder diepgang en daarmee minder vracht per schip. Ook de industrie die water uit de rivieren als koelwater gebruikt kan minder produceren omdat er nauwelijks koelwater beschikbaar is.

Het is een ongekende paradox om te merken dat Nederland als waterrijk land er ineens een majeur probleem bij heeft gekregen: een tekort aan water op vrijwel alle gebieden. In de komende dagen valt er enige neerslag. Maar of dat enig soelaas biedt voor de gewassen is maar zeer de vraag. Voor het herstel van de natuur en de grondwaterstand is veel meer nodig.

Het Waterschap Zuiderzeeland heeft inmiddels enkele keren water overgeheveld van het Markermeer naar de polders van Oostelijk en Zuidelijk Flevoland.

Ook het Waterschap Amstel, Gooi & Vecht heeft pompen geplaatst om vanuit het Markermeer water naar de Vecht te laten stromen. Vooral de kwetsbare natuurgebieden zoals Naardermeer, Ankeveense- en de Spiegelplassen moeten hiermee voldoende water ontvangen om niet te verdrogen.

De gekozen oplossingen na de eerste gortdroge zomer van 2018 helpen slechts mondjesmaat. Veel is nog in de planfase. In dit verband moet gedacht worden aan het herstel van meanderende beken, water vasthouden als buffers voor droge tijden. Dat zou ook op de grote meren moeten gebeuren: IJsselmeer, Randmeren, Lauwersmeer en de grote wateren in zuidwest Nederland tussen Zuid-Holland en Zeeland.

Inmiddels zit hier wel een knelpunt. Sinds enige tijd kan er weer zeewater door de Haringvlietsluizen naar binnen stromen om het natuurherstel te bevorderen. Dat zeewater zal geleidelijk steeds verder landinwaarts komen. Besluiten zijn genomen en investeringen gedaan dat wordt niet zomaar ongedaan gemaakt. Ten tijde van de besluitvorming was het ondenkbaar dat er binnen zo korte tijd sprake zou zijn van waterschaarste.

De Deltacommissaris formuleerde het tijdens het lustrum symposium SSF/ VWG op 28 oktober 2021 als volgt: 'geen schep de grond in zonder eerst een gedegen wateropgave te hebben gemaakt'.

Water is met dagelijks eten van primair belang.

Toch zal er veel meer moeten gebeuren om droogte het hoofd te bieden en waterschaarste voor genoemde doelen te voorkomen. Misschien moet er op korte termijn een Nationaal Coördinator worden aangesteld die de schaarse ruimte en middelen zodanig weet te verdelen dat erger kan worden voorkomen.

Het enige positieve was dat de drinkwaterbedrijven nog voldoende reserves aan drinkwater hebben.

Provincie Friesland.

Bij een opgraving door het Groninger Instituut voor Archeologie die in september 2021 in opdracht van de provincie Friesland is uitgevoerd in de Wijnserpolder, ten noordoosten van het dorp is een oude dijk terug gevonden in het landschap. Het gaat om een dijk die plm. 3 km. lang is en plm. 2200 jaar geleden moet zijn aangelegd.

Provincie Groningen

De provincie Groningen gaat in samenwerking met de twee waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest de toekomst van het veenweidegebied in kaart brengen. Daling van de veenbodem met 1 à 2 cm. per jaar heeft gevolgen voor het gebruik van de grond, de funderingen op veengrond en de Co 2 uitstoot door de oxidatie van het veen. De gevolgen zijn vooral merkbaar op de plekken in het veenweidegebied waar sprake is van toenemende verdroging. Volgend jaar juli moet er een plan van aanpak zijn.

Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle)

Het waterschap heeft in augustus een begin gemaakt met het aanleggen van buffervoorraden in het gebied. Het water komt hiermee boven het maximale zomerpeil te staan, het waterschap wil er alles aan doen om de droogte in delen van het gebied tegen te gaan en de beschikbare inlaatpunten maximaal benutten.

Waterschap Vechtstromen (Almelo)

Begin van deze maand is het werk aan de Dinkel gereed gekomen. De Dinkel heeft weer een natuurlijk verloop terug gekregen en meandert weer door het stroomgebied. Het gaat hier om een internationaal project waar zowel aan Duitse zijde als aan de Nederlandse kant aan is samengewerkt. Het werk was in februari als zover gevorderd dat het de enorme watermassa op een goede manier kon verwerken zonder in het stroomgebied wateroverlast te veroorzaken. In het najaar zal er een officieel moment zijn om stil te staan bij dit werk.

Afb. Waterschap Vechtstromen.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten)

De fietsroute: Utrechts water, Vriend of vijand is beschikbaar. De fietsroute staat in het teken van 900 jaar waterbeheer en is beschikbaar via een audiotour en app via onderstaande link:

<https://izi.travel/browse/5d1902ba-335a-488e-990f-53ce8eecaacc?lang=nl>

Op de website: <http://www.900jaarwaterbeheer.nl/> is meer te vinden.

Bij het gemaal de Zwaan in Lopik komt een modieuze vislift. Het werk begint op 17 augustus en moet half oktober gereed zijn. Vissen kunnen dan door middel van de Lopikerwetering naar de Maalvliet. Het hoogteverschil is ongeveer twee meter. Het is de eerste vislift van het hoogheemraadschap. Andere mogelijkheden zijn: een kamerpassage, een sluisvispassage en een V vormige vistrap.

De vislift wordt met Europees geld gefinancierd.

Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard (Rotterdam)

RWS heeft de stuw bij Hagestein op een kier gezet om meer water vanuit de Lek naar het gebied van het hoogheemraadschap te laten stromen. Deze extra aanvoer van zoetwater moet de zoutwatertong op zijn minst op zijn plek houden maar bij voorkeur terugdringen.

Het hoogheemraadschap laat op de website de vorderingen en projecten zien om het bedrijfsproces te verduurzamen. Maandelijks wordt er een ander facet uitgelicht. Jeroen Wubben legt een aantal ding uit. Zuiveringsinstallaties zorgen voor nieuwe energie, vaak zijn het wat afgelegen locaties: ideaal om zonnepanelen te plaatsen.

Door gebouwen te isoleren en verlichting te voorzien van LED lampen gaat het totale energieverbruik omlaag.

Om de vuillast van 1 inwoner te zuiveren is 17 Kwh. nodig, om daar op te kunnen besparen loont de moeite omdat het hoogheemraadschap iets meer dan 603.000 inwoners heeft, is er 10.251 miljoen Kwh. nodig. Het water wordt op negenlocaties gezuiverd.

Hier gaat het om de wetmatigheid van de grote getallen.

Waterschap Scheldestromen (Middelburg)

In de afgelopen twintig jaar is er een neerslagtekort van 90-150 mm. per jaar. Op dit moment is dat opgelopen tot 240 mm. en in het westen van de provincie zelfs tot 300 mm. Om de droogte enigszins te beperken wordt er bij zuiveringsinstallaties Willem Annapolder in Kapelle en Walcheren in Ritthem gezuiverd rioolwater in het gangenstelsel ingelaten.

Waterschap De Dommel (Boxtel)

Belangstellenden kunnen op zaterdag 10 september een fietstocht maken langs werk van de Groote Beerze.

Datum en locatie

Datum: Zaterdag 10 september 2022

Tijd: Vertrek is mogelijk tussen 9.00 en 11.00 uur. Eindtijd: 12.30 uur

Lengte fietsroute: circa 12 km.

Startlocatie: [De Cultuurboerderij, Voldijnseweg 8 in Westelbeers](#)

Neem je eigen fiets mee! Bij de Cultuurboerderij kun je eventueel de auto (met fietsendrager) parkeren.

Alternatief startpunt: Bezoekers die op de fiets komen vanuit de richting Netersel / Casteren kunnen ook halverwege de route starten: Bij de nieuwe fietsbrug die te bereiken is via de Schipstaarten (Netersel) of de Biezegoren (Casteren). Hier is geen mogelijkheid om de auto te parkeren.

Tips voor de fietstocht

- Neem je eigen fiets mee, er zijn geen fietsen te huur of te leen.
- Tot ongeveer 12.30 uur schenken we koffie en thee met iets lekkers bij de Cultuurboerderij.
- Tijdens de fietsroute stap je een paar keer af om een stukje het gebied in te wandelen. Houd daar rekening mee met je kleding en schoeisel.
- Aanmelden voor de fietsroute is niet nodig.

In het dag journaal van 22 juli schrijft het waterschap over de extremen: 40 oC en zelfs warmer, een paar dagen later nog maar 20 oC en een beetje regen. Lang niet voldoende om het watertekort ook maar enigszins aan te vullen.

De wateropgave en watertransitie vormen de grote uitdaging en (een beetje berustend) het nemen van grote maatregelen voor grote veranderingen vergt nu eenmaal veel tijd.

Algemeen:

De Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis wil in de komende jaren aandacht besteden aan historische feiten die het vakgebied raken:

2021: Sint Elisabethsvloed (1421); het themajaar loopt door tot en met 2022; er is een speciale website: www.600jaarelisabethsvloed.nl

De agenda op deze site wordt vrijwel iedere week aangepast aan de komende en lopende activiteiten.

Op donderdag 8 september zal er een Teams bijeenkomst worden gehouden tussen 14.00 u en 15.30 u. vooraf aanmelden zodat de link kan worden doorgestuurd.

Op vrijdag 18 november zal er 601 jaar nadat de Sint Elisabethsvloed begon een afsluitende bijeenkomst in Dordrecht worden gehouden.

2022:

14 april – 9 oktober 7^e Floriade in Almere, thema's: klimaat en circulair bouwen

Op 4 oktober 2022 vindt de boekpresentatie plaats van Lotte Jensen, *Wij en het water. Een Nederlandse geschiedenis* (Amsterdam, De Bezige Bij) met bijdragen van Helga van Leur, Patrick Nederkoorn, Eveline de Bruin en Adriaan Duiveman. Locatie: KNAW, Trippenhuis, Amsterdam, inloop

vanaf 19.30 uur, aanvang programma: 20 uur. De toegang is gratis, maar aanmelden is verplicht via: <https://www.lyyti.in/wij-en-het-water>

15 oktober: Dag van de Geschiedenis. Op tal van plaatsen. O.a. in Kuinre waar 's Middags om 14.00 uur een lezing over de Friese Waterlinie wordt gehouden door Karst Berkenbosch. Locatie Henric de Cranestraat 41, aanmelden: gemeentearchief@steenwijkerland.nl

De Friese Waterlinie

De Friese Waterlinie bestaat uit een aantal schansen achter de riviertjes De Lende en De Tsjonger en in het natte veengebied in het oosten van Friesland. Door land onder water te zetten tussen de verschillende versterkingen spreekt men van een waterlinie.

In april 1672 verklaart koning Lodewijk de XIV van Frankrijk de oorlog aan de Republiek der zeven verenigde Nederlanden. Wij hebben hier vooral te maken met de bisschop van Münster: Bernard von Galen bijgenaamd Bommen Berend. Op 1 juni valt Bommen Berend Overijssel binnen. Hans Willem van Aylva, de opperbevelhebber van de Friese troepen heeft op dat moment de leiding over de verdediging van de IJssellinie. Omdat de Staten van Overijssel zich dreigen over te geven verlaat Van Aylva op 24 juni met zijn troepen Overijssel en brengt zijn troepen achter de rivieren De Lende en De Tsjonger. Tot tweemaal toe vindt er daarna een aanval plaats op de schans bij Kuinre, die na de overgave van Overijssel bezet is door de Münsterse troepen. Gelukkig voor Friesland besluit Bommen Berend Groningen (o.l.v. Carl von Rabenhaupt) aan te vallen.

2022: Afsluiten van de Kromme Rijn (1122) *nb. Excursie VWG*

2022: De (Oude) Hollandse Waterlinie bestaat 350 jaar (1672)

2022: Verschillende steden vieren dit jaar het jaar 1572 en het ontstaan van Holland, in verschillende vestingsteden wordt hier op verschillende manieren aandacht aan besteed.

2023: 800 jaar Hanzesteden

2023: Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard 750 jaar *nb. Excursie VWG*

2024: Volledige ingebruikname Blankenburgtunnel tussen de A-15 en A-20

2025: 7^e Lustrum VWG en 8^e lustrum SSF

2025: 1825 Overstroming langs de Zuiderzeekust (Land van Vollenhove)

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926

2025: Amsterdam 750 jaar stadsrechten

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar.

2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

2032: De Afsluitdijk bestaat 100 jaar

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal periodiek worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Data:

Rond de Sint Elisabethsvloed van 1421 worden verschillende bijeenkomsten, al dan niet digitaal georganiseerd. Op de site: 600jaarelisabethsvloed.nl is alle informatie voor de komende periode te vinden.

In het Biesboschmuseum (De Hilweg 2 Werkendam) is de tentoonstelling 600 jaar Elisabethsvloed op 18 november geopend. Het was in de nacht van 18 op 19 november dat de vloed over het land van de Biesbosch spoelde en veel schade heeft aangericht. De expositie moet het waterbewustzijn van Nederlanders en bezoekers vergroten. In Nederland zijn 10 miljoen inwoners afhankelijk van de bescherming van duinen en dijken om veilig te kunnen wonen. Met de huidige kennis worden drastische maatregelen noodzakelijk om die veiligheid ook in de komende decennia te garanderen.

Deze tentoonstelling is tot 22 november 2022 te zien.

Van 31 augustus tot en met 3 september de European Association for Urban History in Antwerpen gehouden.

Thema: Inequality and the city.

Voor meer informatie zie: <https://www.uantwerpen.be/en/conferences/eauh2022/cfsp/>

30 september: HSSN, bijeenkomst met excursie. Gastheer Waterschap Scheldestromen, Kanaalweg Middelburg. Bekendmaken winnaar van de best geslaagde restauratie van een sluis of stuw en bezoek aan een gerestaureerde sluis of stuw.

Uitnodiging Nationale Sluizendag 2022

Heeft u zich al opgegeven voor de Nationale Sluizendag 2022? Na 2 jaar kan het weer! Op vrijdag 30 september zijn we als vakgenoten en liefhebbers welkom bij Waterschap Scheldestromen in Middelburg. Met een verrassend ochtendprogramma en een middagexcursie langs het prachtige Zeeuwse watererfgoed, bent u in één dag weer helemaal bij. En uiteraard is er ruim de tijd om bij te praten met uw vakgenoten.

Inschrijven kan nog via info@sluizenenstuwen.nl. Kosten voor deelname bedragen EUR 35,00 (incl. lunch)

Programma

- 9.45u. Inloop en registratie van de deelnemers
- 10.15u. Welkom door dagvoorzitter en door Toine Poppelaars, dijkgraaf
- 10.30u. Cultuurhistorie bij Scheldestromen 'De reis langs Zeeuwse wateren'
door: Dijkgraaf Poppelaars en Raymond Derksen
- 10.50u. Restauratie Beaufortsluis
door: Rutger Polderman
- 11.10u. Pauze
- 11.30u. Naoorlogse geschiedenis van Walcheren met Kanaal door Walcheren als basis. Ter inleiding op middagexcursie.
door: Adrie de Kraker
- 11.55u. Uitreiking HSSN-prijs 2022
- 12.25u. Lunch
- 13.30u. Excursie langs Zeeuws watererfgoed, vertrek bussen
- 16.00u. Borrel waterschapskantoor Middelburg
- 17.15u. Einde

Noot: voor belangstellenden die verder weg wonen maar toch deel willen nemen; reserveer bijtijds een overnachting in Middelburg of directe omgeving.

Oproep:

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: info@waterstaatsgeschiedenis.nl . Helaas komt het voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Vincent Erdin
secretaris VWG
15 augustus 2022